

ŠUMA STRIBOROVA.

ŠUMA STRIBOROVA

I.

ašao neki momak u šumu Striborovu, a nije znao, da je ono šuma začarana i da se u njoj svakojaka čuda zbivaju. Zbivala se u njoj čuda dobra, ali i naopaka — svakome po zasluži.

Morala je pak ta šuma ostati začarana, doklegod u nju ne stupi onaj, kojemu je milija njegova nevolja nego sva sreća ovoga svijeta.

Nasjekao dakle onaj momak drva i sjeo na panj da počine, jer bijaše lijep zimski dan. Ali iz panja iziđe pred njega zmija i stade se umiljati oko njega. Ono pak ne bijaše prava zmija, nego bijaše ljudska duša, radi grijeha i zlobe ukleta, a mogao je osloboditi samo onaj, koji bi se s njom vjenčao. Blijeskala se zmija kao srebro na suncu i gledala momku upravo u oči.

— Lijepo li gujice, Bože moj! Gotovo da bih je i kući ponio, — progovori momak od šale.

— Evo budalaste glave, koja će me osloboditi na svoju nesreću, — pomisli grješna duša u guji, požuri se i pretvori se odmah od guje u ljepotu djevojku, te stade pred momka. Rukavci joj bijeli i vezeni kao krila lepirova, a sitne nožice kao u banice. Ali kako bijaše zlobno pomislila, onako joj ostade u ustima gujin jezik.

— Evo me! Vodi me kući i vjenčaj se sa mnom! — reče guja-djevojka momku.

Sad da je ono bio siguran i dosjetljiv momak, pak da je brže mahnuo ušicom od sjekire na nju i da je viknuo: „Nisam baš ja mislio, da se sa šumskim čudom vjenčam“, postala bi djevojka opet gujom, utekla bi u panj i nikomu ništa.

Ali ono je bio neki dobručina, plašljiv i stidljiv momčić, pak ga bilo stid, da joj ne ispuni želje, kad se već radi njega pretvorila. A baš mu se i svidjela, jer je bila ljepolika, a on, neuputan, nije mogao znati, što joj je ostalo u ustima.

Uze on djevojku za ruku i povede je kući. A živio je taj momak sa svojom starom majkom i pazio majku kao ikonu.

— Evo, majko, snahe, — reče momak, kad stigoše on i djevojka kući.

— Hvala Bogu, sinko, — odvrati majka i pogleda ljepotu djevojku. Ali je majka bila stara i mudra i odmah spozna, što imade snaha u ustima.

Ode snaha da se preobuče, a mati reče sinu:

— Lijepu si mladu izabrao, samo pazi, sine, nije li ono guja!

Sin se malo ne skamenio od čuda: otkud njegova mati znade, da je ono bila guja? Razljuti se u srcu i pomisli: „Moja majka mora da je vještica.“ I odmah zamrzi na majku.

Počelo njih troje živjeti zajedno, ali ono zlo i naopako. Snaha jezičljiva, nazlobna, poždrjljiva i goropadna.

Bila je tamo litica visoka do oblaka, a snaha zapovjedi jednog dana starici, neka joj donese snijega sa vrha litice, da se umije.

— Nema puta na onu visinu, — reče starica.

— Uzmi kozu, neka te vodi. Kuda ona gore, tuda ti naglavce dolje, — reče snaha.

Tamo bio i sin, pa se nasmijao na te riječi, samo da ugodi svojoj ženi.

To se tako ražalilo majci, da odmah pođe na liticu po snijeg, jer joj nije bilo žao života. Idući putem htjela se pomoliti Bogu za pomoć, ali se predomisli govoreći: „Opazio bi Bog, da mi sin ne valja.“

No Bog joj ipak osta na pomoći, i ona sretno donese snasi snijega s litice ispod oblaka.

Drugog dana zapovjedi snaha baki:

— Idi tamo na jezero zamrznuto. Usred jezera ima rupa. Uхвати mi na rupi šarana za ručak.

— Provalit će se led poda mnom, propast ću u jezero, — odvrati baka.

— Radovat će se šaran, propadneš li s njime, — reče snaha.

I opet se sin nasmijao, a baka se tako ražalostila, da odmah ode na jezero. Pucketa led pod bakom, plače ona, da joj se one suze po licu mrznu. Ali još ne će da se Bogu moli, taji pred Bogom, da joj je sin grješan.

— I bolje da poginem, — misli baka i ide po ledu.

Ali još nije došlo vrijeme, da baka umre. Zato preletje nad njom galeb, noseći ribu. Omakne se riba galebu i padne upravo pred baku. Baka uzme ribu i donese srećno snasi.

Trećeg dana sjela baka uz ognjište i uzme sinovu košulju, da je okrupa. Kad to vidje snaha, poletje do nje, istrže joj košulju iz ruku i viknu :

— Ostavi to, sljepice stara, nisu to tvoji poslovi.

I ne dade majci da okrupa sinovu košulju.

Sad se starici posve rastuži srce, te ona ode pred kuću, sjedne na onoj cichoј zimi na klupu i pomoli se Bogu :

— Bože moj, pomoz mi!

U to vidje ona, kako k njoj ide neko ubogo djevojče, na njemu samo izderana rubina, a rame pomodrilo od studeni, jer joj se rukav iskinuo. Ali se svejedno djevojče nasmijava, jer je umilne ćudi. Pod pazuhom joj svežanj triješća.

— Hoćete li, bako, kupiti lući? — pita djevojče.

— Nemam novaca, kćerice, nego ako hoćeš da ti okrupam taj rukavčić, — reče tužna baka, koja je još držala u rukama iglu i konac za sinovu košulju.

Baka okrupa djevojčići rukav, a djevojka joj dade svežanj lući, zahvali joj milo i ode dalje, radosna što joj rame ne zebe.

II.

veče reče snaha baki:

— Mi ćemo poći u goste kumi, a ti da si ugrijala vode, dok se vratim.

Bila snaha poždrjljiva i uvijek gledala, gdje da se ugosti.

Kad oni odoše, osta baka sama, pa uze onog triješća, što joj ga prodalo djevojče, i potpali ogranj na ognjištu, a onda ode u komoru po drva.

Dok je ona u komori tražila drva, začuje kako u kuhinji nešto pucka, nešto kucka: kuc! kuc!

— Tko je božji? — upita baka iz komore.

— Domaći! Domaći! — ozovu se iz kuhinje neki sitni glasovi, kao da žvrgolje vrepći pod strehom.

Dalo se baki na čudo, što je ovo ovako u noći, i ona uđe u kuhinju. Kad ona tamo, ali ono se na ognjištu istom rasplamsale luči, a oko plamena zaigrali kolo „Domaći“, sve sami mužići od jedva po lakta. Na njima kožusi, kapice i opančići crveni kao plamenovi, kosa i brada sive kao pepeo, a oči žarke kao živi ugljen.

Izlazi njih sve više i više iz plamena, svaka luč po jednog daje. Kako izlaze, tako se smiju i vrište, prebacuju se po ognjištu, cikću od veselja i hvataju se u kolo.

Pa zaigra kolo: po ognjištu, po pepelu, pod policu, na stolicu, po ćupu, na klupu! Igraj! igray! brzo! brže! Cikću, vrište, guraju se i krevelje. Sol prosuše, kvas proliše, brašno rastepoše — sve od velike radosti. Vatra na ognjištu plamsa i sjaji, pucka i grije; a baka gleda i gleda. Nije joj žao ni soli ni kvasca, nego se raduje veselju, što joj ga Bog šalje na utjehu.

Čini se baki, da se pomladila — nasmije se kao grlica, poskoči kao curica, hvata se u kolo sa Domaćima pa zaigra. Ali joj ipak ostalo još čemera u srcu, a to bijaše tako teško, te kolo odmah stade.

— Božja braćo, — reče onda baka Domaćima, — biste li vi meni znali pomoći, da ugledam jezik svoje snahe, pa kad kažem momu sinu, što sam na svoje oči vidjela, možda se opameti?!

GUJA-DJEVOJKA I MOMAK.

Baka stane pripovijedati Domaćima sve, kako je bilo. Domaći posjedali uokolo po rubu ognjišta, nožice ovjesili niz ognjište, nanižali se kao čičak do čička i slušaju baku, pa sve klimaju glavama od čuda. Kako klimaju glavama, onako im se žare crvene kapice: mislio bi tko, ono sama vatra na ognjištu plaminja.

Kad je baka svršila pripovijedanje, viknu jedan od Domaćih, po imenu Malik Tintilinić:

— Ja ću ti pomoći! Idem u sunčanu zemlju i donijet ću ti svračjih jaja. Podmetnut ćemo ih pod kokoš, pa kad se izlegu svračići, prevarit će se snaha: polakomit će se kao svaka šumska guja za svračićima i isplazit će jezik.

Svi Domaći ciknuše od radosti, što se Malik Tintilinić tako dobro dosjetio. Još oni najbolje vrište, ali ide snaha iz gostiju i nosi sebi kolač.

Nasrne snaha ljutito na vrata, da vidi tko to u kuhinji vrišti. Ali kad ona raskrili vrata, a ono: top! — prasne plamen, skočiše se Domaći, topnuše svi u jedan mah nožicama o ognjište, ponesoše se nad plamen, poletješe pod krov — kvrcnuše daščice na krovu i nestade Domaćih.

Samo Malik Tintilinić ne uteče, nego se sakrije u pepelu.

Kako je plamen iznenada prsnuo u vis, a vrata udarila o vratnicu, onako se uplašila snaha i od straha sjela na zemlju kao vreća. Rastepé joj se kolač u rukama, raspadnu joj se kose i češljevi, bulji oči i više od jeda:

— Što je ovo bilo, nesrećo stara!

— Vjetar podigao plamen, kad si otvorila vrata, — reče baka i mudro se drži.

— A što je ono u pepelu? — opet će snaha, jer je iz pepela virila crvena peta od opančića Malika Tintilinića.

— Ono je žravica, — odvraća baka.

Ali snaha ne vjeruje, nego ustane onako raspletена i ide da vidi iz bližega, što je na ognjištu. Prikućila se licem do pepela, ali se Malik Tintilinić hitro baci nožicom i kvrcne petom snahu po nosu.

Više snaha, kao da se u moru topi, sva je garava po licu, a pepeo joj posipao raščupane kose.

— Što je ovo, nesrećo stara? — pišti snaha.

— Poprskao te kesten iz žeravice, — odvrća baka, a Malik Tintilinić u pepelu puca od smijeha.

Kad je snaha otišla da se umije, pokaže baka Maliku Tintiliniću, gdje je u komori snaha nasadila kokoš, da bude malih pilića za Božić. Još iste noći donese Malik svračjih jaja i podmetne ih pod kokoš umjesto kokošnjih.

III.

apovjedila snaha baki, da dobro pazi na kokoš, pa kad se izlegu pilići, neka joj javi. Pozvat će snaha čitavo selo, da vidi, kako ona ima pilića na Božić, kad ih nitko nema.

Došlo vrijeme, izlegli se svračići. Javi baka snasi, da su pilići izašli, a snaha pozove selo. Došle kume i susjede, malo i veliko, a bio tamo i sin bakin. Snaha zapovjedi baki, da donese gnijezdo u trijem.

Donese baka gnijezdo, podigoše kokoš, a ono u gnijezdu nešto zakriješti: iskočiše goli svračići, pa skok! skok! po trijemu.

Kad je snaha-guja opazila ovako iznenada svračiće, prevari se, polakomi se u njoj zmijina ćud, poletje snaha po trijemu za svračićima i isplazi za njima svoj tanki i šiljasti jezik kao u šumi.

Vrisnuše i prekrstiše se kume i susjede, te povedoše svoju djecu kući, jer upознаše, da je ono zaista šumska guja.

Majka pak radosno pođe do sina govoreći:

— Otpremi je, sine, otkud si je doveo, sad si na svoje oči vidio, koga u kući hraniš. — I mati htjede da ogrli sinka.

Ali sin je bio baš posve budalast čovjek, pa se još više usprkosio i suprot sela i suprot majke i suprot istih svojih očiju. Neće da sudi ženi-guji, nego još vikne na majku:

— Otkud tebi svračići u to doba, vještice stara? Nosi mi se iz kuće!

E, sad je mati vidjela, da pomoći nema. Zacvili kao ljuta godina i samo umoli, da je bar ne tjera iz kuće, dok je dan, da ne vidi selo, kakvog je sina othranila.

Sin privoli, da mati ostane do večera još u kući.

Kad došla večer, uze baka u torbu nešto kruha i nešto onih luči, što joj ih je dalo ubogo djevojče. A onda ode kukajući iz kuće sinove.

Čim je mati prešla preko prača, utrne se vatra na ognjištu i pade raspelo sa stijene. Ostadoše sin i snaha u mračnoj izbi — i sada sin osjeti, kako je počinio veliku grijehotu na majci, i pokaje se jako. Ali ne smije da ženi o tom govori, jer je plašljiv, nego joj kaže:

— Hajdemo za materom, da vidimo, kako će poginuti od studeni.

Skoči veselo zlorada snaha, nađe im kožuhe, obukoše se i odoše iz daleka za staricom.

A baka žalosna ide po snijegu, u po noći, preko polja. Kad je došla na jedno veliko strnište, uhvati je takova studen, da nije mogla dalje. Zato izvadi iz torbe one luči, razgrne snijeg i potpali vatru, da se malo ugrije.

Jedva se luči rasplamsale, ali ono čudo! Eto iz njih izlaze Domaći, upravo kao da je na kućnom ognjištu!

Iskakuju iz vatre sve uokolo u snijeg, a za njima iskre frcaju na sve strane u tamnu noć.

Milo je baki, gotovo bi proplakala od milinja, što ju ne ostaviše samu na putu. A oni se kupe oko nje, smiju se i zvižde.

— Božja braćo, — reče baka, — nije meni do radosti, nego mi hajde pomozite u nesreći.

Pripovjedi baka Domaćima, kako se budalasti sin još više pozlobio na nju, otkad se i on i selo uvjerali, da je u snahe zaista gujin jezik.

— Izagnao me, a vi pomozite, ako znate.

Malo šute Domaći, malo tepu snijeg s opančića i ne znadu baki savjeta.

Ali onda Malik Tintilinić reče:

— Hajdemo do Stribora, starješine našega. On svačemu savjeta znade.

I odmah se Malik popne na glogov grm, zviznu u prste, a ono iz mraka preko strništa dokasa k njima jelen i dvanaest vjeverica.

Posadiše baku na jelena, a Domaći posjedaše na vjeverice i podoše put šume Striborove.

Jašu oni kroz noć — na jelenu rogovu i paroščiću, a na svakom paroščiću zvjezdica. Sjaji se jelen i kazuje put, a za njim juri dvanaest vjeverica, a u svake vjeverice dva oka kao dva draga kamena. Jure oni i žure, a za njima iz daleka trči snaha i sin, sve im nestaje sape.

Tako stigoše do šume Striborove, i ponese jelen baku kroz šumu.

Spozna snaha sve u mraku, da je ono šuma Striborova, gdje je ona već jednom radi grijeha ukleta bila, ali od velike zlobe ne može se ni sjetiti svojih novih grijeha, ni pobožati se za njih, nego se još više raduje govoreći: „Propast će neuka baka u ovoj šumi sred tolikih čarolija“ — i poletje još brže za jelenom.

Donese dakle jelen baku pred Stribora. Stribor pak bijaše šumski starješina. Sjedio je sred šume, u dubu tako velikom, da je u njem bilo sedam zlatnih dvorova i osmo selo, srebrnom ogradicom ograđeno. Pred najljepšim dvorom sjedi Stribor na stolici, u crvenoj kabanici.

— Pomozi baki, propala je od snahe-guje, — rekoše Domaći Striboru, kad mu se bjehu poklonili i oni i baka. Pripovjede oni sve kako je bilo. A snaha i sin došuljali se do duba, pak kroz crvotoč gledaju i slušaju, što će biti.

Kad su Domaći svršili svoju pripovijest, reče Stribor baki:

— Ne boj se, starice! Ostavi snahu, neka živi u zlobi, dok je zloba ne dovede opet onamo, otkuda se prerano oslobodila. A tebi ću lako pomoći. Gledaj tamo ono selo, srebrom ograđeno.

Pogleda baka, a ono njezino rodno selo, u kojemu je mladovala,

a u selu proštenje i veselje. Zvona zvone, gusle gude, zastave se vijuju, a pjesme podcikuju.

— Uniđi kroz ogradicu, pljesni rukama i pomladit ćeš se odmah. Ostat ćeš u selu svome, da mladuješ i da se raduješ, kao pred pedeset godina! — reče Stribor.

Razveseli se baka kao nikada, poletje odmah do ogradice, uhvatila se već rukom za srebrna vratašca, ali se uto još nečega sjetila, pa upita Stribora:

— A što će biti od mog sina?

— Ne budali, bako! — odvrati Stribor, — otkud bi ti za svog sina znala? On će ostati u ovom vremenu, a ti ćeš se vratiti u mladost svoju! Ni znati ne ćeš za kakvog sina!

Kad je baka ovo čula, zamisli se teško. A onda se polako vrati od ogradice, dođe natrag pred Stribora, nakloni se duboko i reče:

— Hvala ti, dobri gospodaru, na svemu dobru, što mi ga daješ. Ali ja volim ostati u svojoj nesreći, a znati da imam sina, negoli da mi dadeš sve blago i sve dobro ovoга svijeta, a da moram zaboraviti sina.

Kad je baka ovo izrekla, strahovito jeknu cijela dubrava, prestadoše čari u šumi Striborovoj, jer je baki bila draža njezina nevolja, nego sva sreća ovog svijeta.

Zanjiše se čitava šuma, provali se zemlja, propade u zemlju ogromni dub sa dvorovima i sa selom srebrom ograđenim, nestade Stribora i Domaćih, — ciknu snaha iza duba, pretvori se u guju — uteče u rupu — a majka i sin nađoše se nasred šume sami, jedno uz drugo.

Pade sin pred majku na koljena, ljubi joj skute i rukave, a onda je podiže na svoje ruke i nosi kući, kuda sretno do zore stigoše.

Moli sin Boga i majku, da mu oprostite. Bog mu oprostí, a majka mu nije ni zamjerila bila.

Momak se poslije vjenčao s onim ubogim i milim djevojčedom, što im bijaše dovela Domaće u kuću. — Još i sad sretno žive svi zajedno, pa im Malik Tintilinić u zimnje večeri rado na ognjište dohodi.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is mirrored and difficult to decipher.